

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมในการกำหนดการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์ ไทย มีรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-Informant Interview) อีกทั้งจัดบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ ที่ได้จากการชมเทปละครโทรทัศน์ และจากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึก

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมในการกำหนดการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์ไทยนี้ ประกอบด้วย แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล เทปโทรทัศน์ และเอกสารต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล

เป็นการเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-Informant) ได้แก่

1.1 กลุ่มผู้ผลิตละคร

- คุณละลิตา ฉันทศาสตร์โกศล ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ ที่ปรึกษาด้านบทละคร บริษัท กันตนา
- คุณนิพนธ์ ผิวฉอร ผู้อำนวยการฝ่ายผลิต บริษัท เอ็กซ์แซกท์ จำกัด
- คุณสยาม สังวริบุตร บริษัทดาราวดีไอ จำกัด

1.2 กลุ่มผู้ควบคุม (เซ็นเซอร์)

- คุณจินตนา จุลกะเสวี คณะกรรมการตรวจพิจารณารายการโทรทัศน์ (เซ็นเซอร์) สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3

- คุณธีรชัย รังสิกุล นักวิชาการการศึกษา ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการตรวจพิจารณารายการโทรทัศน์ สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก
- คุณจรียา มัณยัษเฐียร หัวหน้าแผนกตรวจรายการ และคณะกรรมการตรวจพิจารณารายการโทรทัศน์ สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก
- คุณสาวิชาติ อารีมิตร รองหัวหน้าแผนกตรวจรายการ และคณะกรรมการตรวจพิจารณารายการโทรทัศน์ สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก
- คุณปิยะรัตน์ บุญยะรัตเวช ผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายรายการ 3 และคณะกรรมการตรวจพิจารณารายการโทรทัศน์ สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7

1.3 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

- ศาสตราจารย์ (พิเศษ) เสฐียรพงษ์ วรรณปก ราชบัณฑิต, ที่ปรึกษาหนังสือพิมพ์ข่าวสด และมติชน
- คุณมนตรี สันทวิชัย (ครูย่น) เลขานุการมูลนิธิคุ้มครองเด็ก
- คุณระเป็ยบรรตน์ พงษ์พานิช นายกสมาคมเสริมสร้างครอบครัวให้อบอุ่น และเป็นสุข กระทรวงมหาดไทย
- นายแพทย์ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์ ที่ปรึกษากรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

1.4 กลุ่มผู้ชม แยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้ชมที่เป็นผู้ใหญ่และเด็ก โดยมีการแยกกลุ่มย่อย ดังนี้

กลุ่มผู้ชมวัยทำงานและวัยผู้ใหญ่

- พล.ท.ศรุต นาควิษระ ประธานโครงการ กรรมการและประชาสัมพันธ์มูลนิธิรัฐบุรุษ
- พ.ต.จิริโรจน์ ฐปเทียนรัตน์ รองผู้บังคับกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 31 รักษาพระองค์
- คุณจันทสาณี ชูทอง หัวหน้าแผนกวิเทศสัมพันธ์ สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก
- คุณสุพัชรนันท์ จันทรหวน เจ้าหน้าที่ศาลปกครอง
- คุณภัทรทิต บุรณกสิพงษ์ เจ้าหน้าที่งบประมาณ สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก

กลุ่มผู้ชมที่เป็นพ่อแม่ผู้ปกครอง

- พ.อ.ทักษิณ สิริสิงห อาจารย์โรงเรียนเสนาธิการทหารบก

- พ.ต.รังสรรค์ สิงห์จุ หัวหน้าฝ่ายบัญชี บริษัท เอ.เอส.ซี แอนด์ แอสโซซิเอท จำกัด
- คุณวิรัชยาพร อภิตะชาพันธุ์ อาจารย์ประจำภาควิชาวิทยาศาสตร์ โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ จังหวัดสงขลา

กองทัพบก

- คุณปิยดา แก้วเฉลิม เจ้าหน้าที่ฝึกอบรมและพัฒนา สถานีวิทยุโทรทัศน์

กองทัพบก

- คุณจิราภรณ์ อินโต เจ้าหน้าที่แผนและโครงการ สถานีวิทยุโทรทัศน์

- จ.ส.อ.ธนพงศ์ พิณจงาม ประจำกองบัญชาการกองทัพบก

กลุ่มผู้ชมวัยรุ่นที่ครอบครัวอบอุ่น

- นางสาวสรรพร มีเพียร
- นางสาวปิติชา แก่นจันทร์
- นายประจักษ์ เพ็ชรบังเกิด
- นายมนตรี ดีสลาม
- นายอภิชาติ ภูธะรักษ์

กลุ่มผู้ชมวัยรุ่นที่ครอบครัวแตกแยก

- นางสาวศิวาพร อูทัยศรี
- นางสาวศุภมาส ควรวีพัฒน์กุล
- นางสาวเปมิกา บุญยานันต์
- นายธันวรัตน์ ชูศรี
- นายไชยวัฒน์ เขาวนพันธ์สกุล

2. แหล่งข้อมูลประเภทเทปบันทึกภาพ

ผู้วิจัยได้บันทึกวีดิโอเทป, DVD ละครที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องความรุนแรง และได้ขอสำเนาเทปที่ไม่ได้ออกอากาศ (Ban) จากฝ่ายตรวจรายการ

3. แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร

ได้แก่ หนังสือ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ บทความ บทสัมภาษณ์ บทวิจารณ์ วิทยานิพนธ์ รวมทั้งสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับละครโทรทัศน์

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลประเภทบุคคล ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเขียนบทละครโทรทัศน์และผลิตละครโทรทัศน์ คณะกรรมการเซ็นเซอร์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ชมวัยทำงานและวัยผู้ใหญ่ ช่วงอายุ 25 ปีขึ้นไปที่ชมละครด้วยตัวเองและผู้ใหญ่ที่เป็นพ่อแม่ผู้ปกครอง เพื่อให้ได้มาซึ่งมุมมองที่ครอบคลุม

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากวัยรุ่น อาสาสมัครที่จะเข้าร่วมการวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Participant) และจำนวนกลุ่มที่จะศึกษา โดยอาศัยเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1.1 ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างในช่วงวัยรุ่น อายุ 24ปี ลงมา แบ่งโดยใน 1กลุ่มจะมีทั้งเพศชายและเพศหญิงคละกัน เพื่อความครอบคลุมและหลากหลายทางความคิดที่มีความแตกต่างของเพศ

1.2 ผู้วิจัยได้กำหนดจำนวน ผู้ที่เข้าร่วมสนทนา (Participant) ออกเป็นกลุ่มละ 5 คน ซึ่งเป็นการใช้รูปแบบการสนทนากลุ่มแบบ Minigroup รูปแบบดังกล่าวจะใช้ผู้เข้าร่วมสนทนาจำนวนระหว่าง 4-6 คน ซึ่งจะมีข้อดี คือ จะสามารถเข้าถึงข้อมูลของผู้เข้าร่วมสนทนาได้ลึกกว่ารูปแบบอื่น เนื่องจากโดยปกติแล้วการสนทนากลุ่มจะใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมงจะเหมาะสมกว่า ซึ่งหากมีจำนวนผู้เข้าร่วมสนทนา มากก็ทำให้เวลาเฉลี่ยต่อคนในการแสดงความคิดเห็นน้อยลง ซึ่งหมายความว่ายิ่งหากมีจำนวนผู้เข้าร่วมสนทนา มาก การเข้าถึงข้อมูลก็จะมีน้อย

1.3 เนื่องจากไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในการกำหนดจำนวนกลุ่มที่จะทำการสนทนา แต่โดยปกติจะอาศัยงบประมาณในการวิจัยเป็นหลักสำคัญ หรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับปัญหา นำวิจัย ข้อจำกัดทางด้านเวลาและทรัพยากร ผู้วิจัยจึงได้กำหนดจำนวนกลุ่มสำหรับการสนทนากลุ่มเป็น 2 กลุ่ม จากผู้ให้สัมภาษณ์ 10 คน ดังนี้

1. แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน โดยให้มีการคละกันในเรื่องเพศ อายุ
  - กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มเด็กที่ครอบครัวอบอุ่น
  - กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มเด็กที่มีปัญหาครอบครัวแตกแยก
2. ผู้ดำเนินการ Focus Groups ใช้วิธีตั้งคำถามให้กลุ่มอภิปรายถกเถียงกัน

จนได้ข้อสรุป

2. ข้อมูลประเภทเทปบันทึกภาพ DVD ใช้วิธีการจัดบันทึกข้อมูล รายละเอียดต่าง ๆ ที่ได้จากการชมเทปละคร และ DVD ที่บันทึก

3. ข้อมูลประเภทเอกสาร เก็บรวบรวมหนังสือ รูปแบบรายการ (Proposal) นิตยสาร หนังสือพิมพ์ บทความ บทสัมภาษณ์ บทวิเคราะห์ วิจารณ์ วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาละคร ในด้านความรุนแรง (Violence)

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2550-พฤษภาคม พ.ศ. 2551

วิธีการคัดเลือกข้อมูล

ใช้วิธีการคัดเลือกข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposeful Sampling) ซึ่งเป็นวิธีการคัดเลือกตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีรายละเอียดในการคัดเลือกดังนี้

1. แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล คัดเลือกข้อมูลเฉพาะผู้มีบทบาทสำคัญในการผลิตละครของสถานีโทรทัศน์ไทยที่เลือกมาเป็นกรณีศึกษา ได้แก่ ผู้ผลิตละคร ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์ และผู้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการออกอากาศ ได้แก่ คณะกรรมการเซ็นเซอร์
2. แหล่งข้อมูลประเภทเทป และ DVD บันทึกภาพ ละครต่าง ๆ ที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทย ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. เทปบันทึกเสียง ใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เนื่องจากการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคลนั้น มีอัตราส่วนค่อนข้างมาก จึงต้องใช้การบันทึกเสียง เพื่อนำข้อมูลมาทบทวนในภายหลัง
2. แนวคำถาม ใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์บุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) โดยมีแนวคำถาม ดังนี้
  - ท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าผู้ผลิตละคร จำเป็นต้องจบในสาขาด้านนิเทศศาสตร์ หรือวารสารศาสตร์โดยตรง
  - ท่านคิดว่าเนื้อหาความรุนแรงในละครมีความจำเป็นหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

- ท่านคิดว่าการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงในละคร มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด
- ท่านคิดว่าเนื้อหาความรุนแรง มีผลต่อคนกลุ่มไหน อย่างไรบ้าง
- ท่านคิดว่าในปัจจุบันฉากความรุนแรงนำเสนอเกินความจำเป็นหรือไม่
- ท่านคิดอย่างไรกับฉากที่พระเอกข่มขืนนางเอก
- ท่านคิดว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมนั้น ส่วนหนึ่งมีผลจากการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์หรือไม่
- ท่านคิดว่าการเซ็นเซอร์ มีความสำคัญและจำเป็นมากน้อยเพียงใด
- ท่านคิดว่าคุณสมบัติของผู้ตรวจพิจารณาควรเป็นอย่างไร
- ท่านคิดว่านโยบายการเซ็นเซอร์และการจำกัดช่วงเวลาออกอากาศนั้นมีประโยชน์หรือไม่
- ท่านคิดว่ามาตรฐานการเซ็นเซอร์ละคร ของสถานีโทรทัศน์ไทยในแต่ละแห่งเป็นอย่างไร
- ท่านคิดว่านโยบายการเซ็นเซอร์ จะขัดต่อหลักว่าด้วยสิทธิเสรีภาพ ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารหรือไม่
- ท่านคิดว่าลักษณะการจัดระดับความเหมาะสม โดยการขึ้นตัวสัญลักษณ์ ซึ่งปัจจุบันมี 6 ระดับนั้นมากหรือน้อยเกินไป
- ท่านคิดว่ารูปแบบและเนื้อหาของละครโทรทัศน์ที่ต้องการเป็นอย่างไร
- ท่านคิดว่าทั้ง 4 กลุ่ม ซึ่งหมายถึง ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ชม คณะกรรมการเซ็นเซอร์ และผู้ผลิต จะมีการกำหนดกรอบความเหมาะสม ที่ยอมรับร่วมกันในเรื่องของเนื้อหาความรุนแรงในละคร ได้อย่างไร

3. แบบบันทึก (Note Taking) ใช้ในการเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูลที่ได้จากการชม เทป และ DVD บันทึกภาพและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

4. การบันทึกวิดีโอเทปและ DVD เนื่องจากผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จึงต้องอาศัยการบันทึกเนื้อหาละครที่มีฉากความรุนแรง เพื่อนำเนื้อหาของละครมาศึกษาวิเคราะห์โดยละเอียด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์จากการศึกษา ผู้วิจัยได้วางหลักในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ข้อมูลประเภทบุคคล โดยการถอดบทสัมภาษณ์จากเทปบันทึกเสียง จากนั้นจึงคัดเลือกข้อความและประเด็นที่สำคัญเพื่อนำมาตีความหมายวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. นำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มโดยการถอดบทสนทนาจากเทปบันทึกเสียงมาทำการวิเคราะห์ โดยการเทียบกับกรอบแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์วิจัยรุ่น ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้ คือ

- 2.1 ความคิดเห็นต่อเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์
- 2.2 ความต้องการต่อรูปแบบและเนื้อหาความรุนแรงของละครโทรทัศน์
- 2.3 การตรวจพิจารณาเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์

การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยแบ่งเป็นประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งใช้วิธีการอธิบายข้อมูลโดยนำเอาความคิดเห็นและประเด็นที่เด่น ๆ มีน้ำหนักมาอธิบายโดยมีเหตุผลสนับสนุน พร้อมกับยกตัวอย่างประกอบกับการวิเคราะห์ของผู้วิจัยโดยอิงข้อมูลประเภทเอกสารรวมทั้งแนวคิด ทฤษฎีและ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง